

עין משפט גר מצוה

נח א מיי פ"ו מלכות וזיה ומתנה הלכה ה מורא"ע פ' ק גב ב מיי שם הלכה ה טור ש:
ג א מיי שם הלכה ד טור ש:
ד מיי שם הלכה ג:
ש:

רבינו גרשום

קודם זמן שושבניות נמי: ואין בה פשוט רבות, אם החזיר לו זה יותר דלאו לשם רבות יחוב ליה אלא לשם מתנה: דלא קרינא ביה לא יגוש, דהיא נמי למעביה כל זמנא אם לא קבע לו זמן קרינא ביה לא יגוש ושביות משמטות, וכן אתא דהואיל ואין נגבית אלא בעונה לית ביה משום יגוש, ואין הבכור נוטל פי שנים בה, בושבניות שחורח לאחר מות האב שהיו וחיבין לאביו: הנה במא, כשנשא חבירו אתה והיה חייב לחזור לו שושביות ואיבעי ליה למיחוי ומהכך איך דלא אתא אפי' הכי חייב שושביות לו סבלנות מיהב דעבית בב"ד, ואי לא ידע דבעי חופה כגון דהוה בשוקי, ביאי אך דשבע בקי טבלא שמקרקשין בוגג סימן שחוקבצו לחופה איבעי ליה למיחוי, ואי לא אתא אפי' הכי חייב לחזור לו: אי שבע, שהוא חוק הרבה משכנותו: איבעי ליה שוימי, שביא: תרעומת אית ליה, בביה שלא זימני לטעודתו אבל מיהו שולמי לישמי סבלנותו, איבעי ליה הואיל שלא אכל שם בדרך לנכות לו מן השושביות: ועד כמה, צריך שיבנה לו: אמר אבי נהנו בני גנא עד אהל שוח בביריטה, כלומר שוח וזו אוכל אדם כשהוא אכל לחופה ואם נתן לו זה ד' וזו לשושביותו ועכשיו כשחזר לו סבלנותו ולא אכל לחופה משלם פלגא ב' וזוין וב' וזו יבנה לו משום שאם היה מאכילו לרשבע לא היה אוכל פחות מ' וזוין והאי דאמר ע"ז וזאת אתה בביריטה היינו אכל דלית אפאל כל כי הי אצלם: מיכן ואילך, כלומר יתר על כן שאם שולמי לא אדם כשהוא וזו זמני לפעור בחופה והיה חייב לזה שושביות ד' וזו יבנה לו מאותו דורון ג' וזו משום דאם היה הוא שם היו משקיין לפניה כח השביכותו (ד' וזו יבנה לו מאותו), ולא היה שוח פחות מ' וזו והרביעי יחזיק לו: עשה עמו, בושביותו: כפומבי, כפומביא דכולה עלמא הביא עמו לשפוח, ועשה עמו אריך חופתו בצננא מפני (שהוא למר אספי) אימת בני אדם ובקש שיפיר לו שושביות בצננא בלא קול יכול לומר לו זה לא היא כל כך כי אם בפומבי אני רוצה לשפוח עם אנשים הרבה בחופתו כמו ששפחתי עמו דבשניות לא היו שפחה כלום, וכל הני דלקמן מצי למימר: הכי באחת, כשנשא אשה אתה בקש שיפיר אלא כשהוא נושא שנים באחת לא היא כל כך שפחה בשתי צרות לבך יכול לומר כשתשיא לבך או לאתך בתולה אפרע עך כמו ששפחתי אחת: עתי נכסי, זה הוא עשיר נכסיו ורמיזם שבהון: זה עשיר מבי, זה שיש לו

קמה:

ואין השביעית משמטתה, דלא קרי ביה לא יגוש מכאן היה מציא ר"ת ראינה דקיימא לן כלישנא בתרא דפרק קמא דמכות (דף ג:) ושם ד"ה אידך דלמך רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואע"ג דלמי לדי לא יגוש השמא מיהא לא קרינא ביה לא יגוש דהכי נמי משמע הכא דכיון דלא קרינא ביה שששששששש (א) לא שייך ביה למימר דשביעית משמטתה ועל ידי כן מגיה ר' יעקב מה שסד הפייט ר' אליהו הזקן זמן עשר כסף כי ילוגו בחצי ימיו יעזבנו (ש) ולישנא קמא דפרק קמא דמכות (שס) אית ליה דהמלוה לחבירו ל' שנים שביעית משמטתו ואין ר"ת פוסק כן אלא כלישנא בתרא דלית ליה אין שביעית משמטתו (י) ומגיה זמן עשר כסף כי ילוגו ולא כמשפט בחצי ימיו יעזבנו ואין נראה לר"י ראינה מכאן דלא שייכא כלל ששששששש למלוה שהרי נמכה דברים הס מלוקים זה מזה כמשמע הכא והכא הכי פירושו אין שביעית משמטתו דלא קרינא ביה לא יגוש ושמא לעולם לא יבא לידי לא יגוש שיכול לומר לו כגמלה אני עושה עמך א' או שמא לא ישא אשה אצל מלוה שלנסוף בא לידי לא יגוש שביעית משמטתה:

ואין הבכור נוטף ר' שנים דהוה דיה ראוי ב'ו, ואילו למאן דלמך לעיל בפ' יש נוטלין (דף קד:) מלוה לא היו ראוי ששששששש מיהא היו ראוי כי שמא לא יפרע לו לעולם: **עשה** עמו באחת ובקש לעשות עמו בשתיים, פי' שיפרע לו בשתי נשים ככל אחת חצי שרוצה לישא זו אחר זו יכול לומר באחת אני עושה עמך כדרך שעשית עמי ולא אטרם בשמים והר"ר יתחק דר מרדכי פירש דברמין איפכא עשה עמו ששששששששששששש נשים ובקש שיעשה עמו באשה אחת יכול לומר לו כשתשא אשה אחרת אצא לך בשמים פי' ולא אמן לך וזאת האשה ומיהו גירסת הספרים אחי שפיר כדפרישית:
סגלנות

זה שיש לו אשה רעה וטוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה טובה רבי ינאי אמר כל ימי עני רעים זה איסמגים וטוב לב משתה תמיד זה שרעתו יפה רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רשעה וטוב לב משתה תמיד זה אכזרי ורבי יהושע בן לוי אמר כל ימי עני רעים זה שרעתו קצרה וטוב לב משתה תמיד זה שרעתו רחבה ואמר

שעשיתי לך וכן כל הנך דמפרש ואזיל: **לנשפא אשה אחרת**, לא אשמחך יותר ממה ששמחתי שאני חפץ בשמחה יתירה: **ס"ד עסיר בנסין**, עשיר משדות וכרמים וזמנים הנראין לצריות וגם עתיר פומבי עושר הגלוי כגון רוב בהמות שהכל יודעים בהן: וזה **בעל אגדה**, שדורש בכל מקום צדיים צנתי משמאות שדורש צדיים טובים והכל נאספין לשמוע ויש לו קול חכמה, וכל להשמיענו שמתוך שאין אגדות צריכות עיון יכול לדרוש בכל מקום: **עסיר סלעין**, שולחני שמסתכר תמיד צמיני מטבעות: **עסיר פקוע**, יש מפרשין שיש לו בהים הרבה ומסתכר בהן מדיר ומיקרי הכי על שם ויעקב תקע את אהלו (בראשית לא) ולי נראה כדלמרינן במנחות (דף פה:) תקוע אלפא לשמן עיר היא ומשם היו מביאים שמן למנחות, ודימה למטבעות ולשמן את הפלפול על שם שמרוח יוס יוס מדיר בפלפולו טעמים הרבה כשאר המטבעות וטעמי השמן שמביאין ממקוץ: **עסיר משח**, אנשי מדות (במדבר יג) מתרגמינן אינשי משאן, עתיר בדבר המדוד כגון תבואה שאין משתכרין בה מדיר אלא מכניסין אותה לאוצר ולבשחגיע עת מכירה או ימכרנה וישתכר, והיינו נמי עתיר כמס כמו כמס עמדי חמוס באזורתי (דברים ג) דבר שמכניסין לאוצר: וזה **בעל שמועות**, שידע הלכות ומימרות האלמוראין ולבשיגיע עת הוראה יגלה שמועותיו: **גמרא**, סוגיית גמרא **זה בעל גמרא**, שממית עצמו לכיון הלכות ולתוך הוויות: **רצא אמר איפכא**, כל ימי עני רעים זה בעל משנה שאינו יכול להורות הלכה מתוך משנתו וגם כי כשחולקתו זו על זו אינו יכול לתרץ וטוב לב זה בעל הגמרא שידע משניות על עיקרם ובקי בטעמיהם ויש בידו כח להורות הלכה למעשה: **יעבז**, לשון בעצבון תאכלנה (בראשית א): **זה בעל משנה**, ששונה משניות כל היום ואין לו אלא זכר שמתקשה בטעמיהן ואינו יודע לפרש: **יספן**, לשון חמימות כמו ותהי למלך סוכנת (מלכים א ב), כלומר שנהנה מהן: **זה איסמגים**, מי שדעמו קלה ולבו ^אמנאם בכל דבר מגונה שהוא רואה: **יפא**, שקובל הכל דלינו מיקל לו שום כללוך ושום דבר מלאוץ: **קלרה**, כמו עזרן וקפדן עינו רעה בשלו ובשל אחרים: **זה רחמן**, כמה ^א עניינים הוא רואה וכמה מאורעות שלבו בזכה מדיר עליהן: ואמר

שיודע לפרש ולחקור הכל: זה בעל תלמוד, שפוסק כל היום בהוויות ותרוצים ובעל משנה אינו טורח שאין בה קושיאות: רבא אמר איפכא, ימי עני רעים זה בעל משנה שכל סתום כחשבו, בעל תלמוד פשוט לו היה שרואה הקושיאות ותרוצים וראיות שסמייעות זו לזו: יעצב בהן זה בעל משנה, שאינו יודע לפרש סתומות שבמשנה: יסכן בהם, מתחמם בהם ומתחמה זה בעל תלמוד שמואין ומבזיח מה בתוכו: שדעתו קצרה, רגזן, הרחמני, שדואג בעצר כל אדם, אסתניס, דאנינא דעתיה: חייבי בתים כדמכרי ועקב חקע את אחלו: עתיר משח, שהוא ששיר בדבר המדוד כגון איפות של חטים ואינו מוריד בהן אלא

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

ואין שביעית משמטתה, אם עברה שביעית צינתיים קודם שחזר זה ונשא גם הוא אשה: ואין צבור נוטל פי שנים, היכא דחזרת לאמלע דמתיא לעיל צ"ד מ"ט מפני שהיא כמלוה ה"ב לה, ובספרים כמוז נגבית צ"ד וחזרת בעונתה מ"ט מפני שהיא כמלוה דלעת כן הלווה שיחזיר לו בעונת שמחתו ופירעון הולך אחר קביעות זמן שקבע לו המלוה: דלאו **אדעסא דריצי יבי** ליה, שאם רצה פוחת לו אלא מתוך שמחת ריעות הרבה צדורין: דלא קרינא ביה לא יגוש, שאינו יכול לדחוק צ"ד ששששששש שהרי לא הגיע זמנו עד שישא הוא אשה ויחזיר לו אז ליהנה נגבית אלא צ"ד בעונתה כדלמרינן במסכת מכות (דף ג:) המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו אף זה לא הגיע זמנו עד לאחר שביעית הלכך ששששששש אכתי לא מנול זמניה שיוכל לנגוש דעדיין לא נשא אשה: דהוי ליה ראוי, ופסקינן הלכתא כפרק יש נוטלין (לעיל דף קסה:) אין הבכור נוטל פי שנים כמלוה בין שגבא קרקע בין שגבו מעות: **הוה כמסא**, אותם שעליו להחזיר ששששששש הוה צעיר כשנשא שששששש אשה ולא בא לשמחתו: **איבעי ליה נסיו**, ונגבית צ"ד: **קול עטלא**, (א) אשקלניא (ב) שחיו משמיעין קול לאכל שמות עם החמין: **איבעי ליה לאודועי**, ומדלא אודיעיה תרעומות אית ליה שייך ביה למיחוי: (א) בא"ד עליה כדמפרש ואזיל אבל שלומי מיהא משלם: דמי אכילתו שהרי לא אכל עמו: עד זוזא ^א ב'ו, וזוהי היה אוכל הלכך וזוהי פוחת מדמי ששששששש, אית דגרסי עד זוזא אימיה ככפיה אכלי ככסיה בצננו כמו היה הכסות א' נמי ברכסיה: **זה דאצט**, אים נמחבי ד' זוחים מששששששש: **משלם פלגא**, דיין דנמדיא ד' רגילין להאכילו צריות עד שני זוחים וכיון דלא אכל יפחות שנים מן הד': **כחשיבומי**, לפי מה שהוא חשבו מציא הרבה ורגילין ^א לכדכו צמיני מעדנים יפחות לו מדמי ששששששש כפי מה שהיה אוכל: **עשה עמו פומבי**, צגלוי שמחה מפוסקת זה שחזר ונשא גם הוא אשה צקש לעשות חופות שרוצה לא לפי שעת צרה: היא או שרוצה לנמסם סעודתו ואינו מושש להצרות אוכלין: **צומצי אני עושה עמך**, בשמחה יתירה אני חפץ כמו

(א) נמי שמת קול עטלא, ג' כי מיהא איה קרוב לפיר: (ב) שם איבעי ליה לאודועי לא אודיעיה תרעומת אית ליה עליה שמו: (א) שם אימיה ככסיה, ג' כי ס"א אימי בביריט אכליה ככסיה: (א) רש"י ד"ה קול עטלא שחולין בקרש אחד זוג עטבל אשקלניא נלע"ז: (א) ד"ה עד זוזא אכליה בביריטה וזוהי ס"א: (א) ד"ה כחשיבומי וכו' ורגילין משום חשיבות נכדכו צמיני: (א) ד"ה זה חמין כמה עניינים הוא רואה: (א) רוב' ד"ה ואין שביעית וכו' כשביעית לא יגוש לב' שייך ביה למיחוי: (א) בא"ד חצי ימיו יעזבנו דמכות כלישנא קמא דפרק קמא דמכות (א) ד"ה וכו': (א) שם ומיני זמן עשר, ג' כי שם שלל כמשפט הוא שששששש חצי ימיו ומשפט הוא שחין השביעית משמטתה וקאט לישנא דקרא אכל לא היתה כיומי ר"ת להניח ולתקן את דברי רבינו אליהו:

שיודע לפרש ולחקור הכל: זה בעל תלמוד, שפוסק כל היום בהוויות ותרוצים ובעל משנה אינו טורח שאין בה קושיאות: רבא אמר איפכא, ימי עני רעים זה בעל משנה שכל סתום כחשבו, בעל תלמוד פשוט לו היה שרואה הקושיאות ותרוצים וראיות שסמייעות זו לזו: יעצב בהן זה בעל משנה, שאינו יודע לפרש סתומות שבמשנה: יסכן בהם, מתחמם בהם ומתחמה זה בעל תלמוד שמואין ומבזיח מה בתוכו: שדעתו קצרה, רגזן, הרחמני, שדואג בעצר כל אדם, אסתניס, דאנינא דעתיה: חייבי בתים כדמכרי ועקב חקע את אחלו: עתיר משח, שהוא ששיר בדבר המדוד כגון איפות של חטים ואינו מוריד בהן אלא

מסורת הש"ס

(א) ס"א בכס"י, (ג) וברכות סד, (הוריות ד, א) סג סגדינן ק, (ד) כפ"ה: שמה, (ה) וז"ל נמס, יעב"ז,

תורה אור השלם

1 וזה דבר השמעה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעוה ואי יגש את רעוה ואת אחיו כי קרא שמוקה קלי: דבריו טו ב לב משתה תמיד:

3 משיע אבנים יצבצב בהם בוקע עצים יסכן אף:

קתלת י ט

הגהות הב"ח

(א) נמי שמת קול עטלא, ג' כי מיהא איה קרוב לפיר: (ב) שם איבעי ליה לאודועי לא אודיעיה תרעומת אית ליה עליה שמו: (א) שם אימיה ככסיה, ג' כי ס"א אימי בביריט אכליה ככסיה: (א) רש"י ד"ה קול עטלא שחולין בקרש אחד זוג עטבל אשקלניא נלע"ז: (א) ד"ה עד זוזא אכליה בביריטה וזוהי ס"א: (א) ד"ה כחשיבומי וכו' ורגילין משום חשיבות נכדכו צמיני: (א) ד"ה זה חמין כמה עניינים הוא רואה: (א) רוב' ד"ה ואין שביעית וכו' כשביעית לא יגוש לב' שייך ביה למיחוי: (א) בא"ד חצי ימיו יעזבנו דמכות כלישנא קמא דפרק קמא דמכות (א) ד"ה וכו': (א) שם ומיני זמן עשר, ג' כי שם שלל כמשפט הוא שששששש חצי ימיו ומשפט הוא שחין השביעית משמטתה וקאט לישנא דקרא אכל לא היתה כיומי ר"ת להניח ולתקן את דברי רבינו אליהו:

לעזי רש"י

אשקלניא [אישקלניט"א], וגו (פעמין קטן),

מוסף רש"י

למיר חטאי, למי שקנן מנאסא למינר, כלומר לפי שקנן שמועות וברכות סד, כל ימי עני רעים זה בעל גמרא, שקשה ללמוד מרוב קושיאות וטויות שיש לו בעל (שבתותין ק), זה בעל משנה, טוחא ללמוד (שם), רבא אמר איפכא, דעליל תלמוד הכני מעינע ששעט להורות איסור וסימא, אכל בעלי משנה שנה וזאי וזאי מיה אומה, דלח מירין הלכה מתוך משנה (שם),

מובין תוספות

א, דידילמא נסיב אלמנה ודוא עשה עמו בבתולה, ר"ן,

רבינו גרשום (הבשר)

בביתו אצורין: עתיר כסס, זהו שיש לו פקדונות של כסף והוא ואינו מוריד בהם אלא בבית אצורים, ששומע מפי רבו ויודע מה ששומע ואינו מחזיר כל כך שידע לחדש דבר מדעתו: וכלי צריכין למיר חטאי, שאין אדם יכול לחיות בלא חטא, זה בעל גמרא שאין אדם יכול להורות איסור והיתר ולא לדין כי אם בעל גמרא

בביתו אצורין: עתיר כסס, זהו שיש לו פקדונות של כסף והוא ואינו מוריד בהם אלא בבית אצורים, ששומע מפי רבו ויודע מה ששומע ואינו מחזיר כל כך שידע לחדש דבר מדעתו: וכלי צריכין למיר חטאי, שאין אדם יכול לחיות בלא חטא, זה בעל גמרא שאין אדם יכול להורות איסור והיתר ולא לדין כי אם בעל גמרא

בביתו אצורין: עתיר כסס, זהו שיש לו פקדונות של כסף והוא ואינו מוריד בהם אלא בבית אצורים, ששומע מפי רבו ויודע מה ששומע ואינו מחזיר כל כך שידע לחדש דבר מדעתו: וכלי צריכין למיר חטאי, שאין אדם יכול לחיות בלא חטא, זה בעל גמרא שאין אדם יכול להורות איסור והיתר ולא לדין כי אם בעל גמרא

